

MIGRÁCIÓKUTATÓ INTÉZET

Növekvő antiszemitizmus és bizonytalan jövő: helyszíni beszámoló Hollandiából

Veszprémy László Bernát elemzése

A hollandiai antiszemitizmus és a bevándorlás összefüggéseinek vizsgálata céljából 2019. április 2–6. között terepkutatást végzett a Migrációkutató Intézet. Intézetünk korábbi nyugat- és észak-európai körképében már érintőlegesen foglalkozott a hollandiai zsidóság helyzetével.¹ Hollandiában 2016-ban 29 900 zsidót élt², miközben a 17 milliós holland lakosság 5%-a volt muszlim.³ Tavalyi statisztikák szerint e szám és arány nagyjából változatlan maradt, így jó kiindulási alapot jelent az elemzéshez.⁴ Hollandia 2015 és 2018 között a családgyesítésekkel együtt 155 ezer menekültkérőt fogadott be.⁵ A holland zsidóságot az utóbbi években egyre több antiszemita támadás érte: tavaly 230 ilyen eset történt, amely a valaha mért legnagyobb szám volt Hollandiában.⁶ Az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének 2018-as adatai szerint a megtámadott holland zsidók, amennyiben azonosítani tudták támadóik hátterét, az esetek 55%-ban a radikális iszlám híveit, 28%-ban a progresszív baloldal követőit, 9%-ban radikális jobboldaliakat és 8%-ban radikális keresztényeket neveztek meg zaklatóikként.⁷

Intézetünk munkatársa 2019. április 2–6. közötti tanulmányútja során a zsidó közösségi élet prominens szereplőit kérdezte személyes interjúk keretében. A beszélgetések célja a helyi zsidó közösségek általános komfortérzetének megismerése, vallásos meggyőződésük miatti esetleges üldöztetésük hátterének feltárása volt. A már hivatkozott korábbi tanulmányunk egyik következtetésével összhangban arra számítottunk, hogy a (muszlim) bevándorló háttérű személyek bevándorlásával összefüggésbe hozható antiszemita atrocitások számának növekedése megjelenik a hollandiai zsidóság romló szubjektív biztonságérzetében is.

¹ https://www.migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2018/12/Bev%C3%A1ndorl%C3%A1s-%C3%A9s-antiszemita-ind%C3%ADttat%C3%A1s%C3%BA-atrocit%C3%A1sok_MKI.pdf (Utolsó letöltés: 2019. április 27.).

² A *Berman Jewish DataBank* 2016 novemberi adatai alapján:

<http://www.jewishdatabank.org/Studies/downloadFile.cfm?FileID=3584> (Utolsó letöltés: 2018. szeptember 25.)

³ <https://www.dutchnews.nl/news/2016/12/dutch-greatly-overestimate-size-of-muslim-population/> (Utolsó letöltés: 2019. április 27.).

⁴ <https://www.cbs.nl/en-gb/news/2018/43/over-half-of-the-dutch-population-are-not-religious> (Utolsó letöltés: 2019. április 27.).

⁵ <https://www.cbs.nl/en-gb/news/2019/07/more-asylum-seekers-in-2018> (Utolsó letöltés: 2019. április 27.).

⁶ <https://www.cidil.nl/wp-content/uploads/2019/03/Monitor-English-summary.pdf>, 3. o. (Utolsó letöltés: 2019. április 27.).

⁷ <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/2nd-survey-discrimination-hate-crime-against-jews> (Utolsó letöltés: 2019. január 15.).

Az antiszemitizmus növekedése

A kérdésre, miszerint nőtt-e az antiszemitizmus, az intézetünk által megkeresett interjúalanyok egyhangúan feleltek.

Binyomin Jacobs főrabbi szerint *„egyre hétköznapibb dolog az antiszemitizmus, de most már nem így hívják, hanem anticionizmusnak. Elméletben mondhatnánk, hogy a két dolog nem azonos... de szerintem [az antiszemitizmus és az anticionizmus] gyakorlatilag ugyanaz”*. A holland zsidókat a rabbi szerint felelőssé teszi Izrael katonai lépéseiért: *„Manapság ugyanúgy kezelik a zsidókat és Izraelt... Mivel zsidó vagyok, elítélnék engem is [Izrael politikája miatt]”*. Jacobs úgy érzi, hogy *„az antiszemitizmus megnőtt – vagy ha nem is nőtt meg, de sokkal láthatóbbá vált”*.⁸

Rob Kern magyar-zsidó származású pszichológus és blogger szerint *„az antiszemitizmus egyre rosszabb Amszterdamban, már nem biztonságos kipát vagy ciciszt hordani az utcán”*.⁹

David Pinto, az Amszterdami Egyetem (UvA) kultúraközi kommunikációt oktató holland-izraeli professzora is megerősíti, hogy az anticionizmus egyenlő az antiszemitizmussal. *„Az anticionizmus az új antiszemitizmus... Szerintem azonban az anticionizmus még rosszabb is, mint az antiszemitizmus... mert Izrael az egész nemzet hazája, a mi földünk, az egyedüli hely, ahol biztonságban lehetünk”*.¹⁰

Összefirkált plakát Hollandiában

Fotó: Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies (NIOD)

Létbizonytalanság a zsidó közösségben

Interjúalanyaink hasonlóan egyetértettek abban, hogy a létbizonytalanság igen nagy a zsidó közösségben. Ez részben abból az érzésből fakad, hogy a zsidó személyek és közösségi

⁸ A szerző interjúja Binyomin Jacobsszal, 2019. április 3. (Amszterdam [a továbbiakban: B. Jacobs-interjú]).

⁹ A szerző interjúja a Kern-házaspárral (Rob és Yvonne Kern), 2019. április 1. (Budapest [a továbbiakban: Kern-interjú]).

¹⁰ A szerző interjúja David Pintóval, 2019. április 4. (Amszterdam [a továbbiakban: Pinto-interjú]).

építmények nincsenek biztonságban, másrészt pedig a zsidó közösség jövőjét, fenntarthatóságát érintő aggodalmakból származik.

Kern szerint „*nagy a félelem a közösségben*”, és „*Hollandiában a zsidókat vagy a rendőrségnek, vagy pedig magáncégeknek kell őrizniük*”. A pszichológus arról is beszélt, hogy „*[a feleségemmel] nem rakunk mezuzát¹¹ az ajtónkra, mert nem akarjuk, hogy felismerjék: zsidók vagyunk*”.¹² Sami Bar-On izraeli-holland étteremtulajdonos, aki kóser étkezdét üzemeltet az Amstelveensewegen kijelentette, hogy ha izraeli turistákkal találkozik, arra figyelmezteti őket: ne viseljenek kipát, „*különbén bajba kerülhetnek... Ha nem akarnak gondot, akkor ne viseljenek kipát. Sosem lehet tudni*”.¹³ Michael Jacobs holland-zsidó Izrael-párti aktivista megerősíti, hogy „*sokan félnek*” a zsidó közösségben.¹⁴ Jacobs főrabbi álláspontját így fogalmazta meg: „*Én nem félek, ami ugyan lehetne negatívum is. Nem félek, de nagyon éber vagyok*”.¹⁵

Az interjúk során rákérdeztünk arra is, hogy interjúalanyaink tapasztalták-e jelét a zsidó közösségben annak, hogy a zsidók kivándorolnának, elhagynák Hollandiát. Kern szerint „*a zsidók Izraelbe akarnak menni, és sokan mennek is*”.¹⁶ Pinto úgy véli, hogy „*ha már olyan rossz lesz a zsidóknak, hogy nincs hova menni, akkor el kell költözni Magyarországra*”.¹⁷ Egyedül Jacobs rabbi vélekedett a következőképp: „*Nem hagynám el Hollandiát... Több, mint tíz generáció óta hollandok a felmenőim. Ha elköltözöm egy másik országba, Izraelbe vagy máshová, akkor az azért lesz, mert ezt a döntést hoztam, és nem azért, mert elkergettek... Azonban a tény, hogy egy nap felébredtem, és arra gondoltam, hogy talán Hollandia már nem egészen biztonságos számomra, megdöbbenett*”.¹⁸

Antiszemita atrocitások

Az öt megkérdezett holland-zsidóból hárman személyesen is elszenvedtek antiszemita atrocitásokat, ketten pedig ismerőseik közül tudtak felsorolni ilyen eseteket. Kérdésünkre Kern és Pinto is azzal felelt, hogy ismerőseiket már érte antiszemita abúzus.¹⁹

Azon zsidók közül, akik maguk is elszenvedtek antiszemita támadásokat, a legfrissebb atrocitás interjúnk készítése előtt, március 30-án történt, Michael Jacobs beszélgetésünk előtt nem sokkal hagyta el a kórházat. Elmondása szerint „*néhány nappal ezelőtt megtámadtak... A [központi] Dam téren voltam, egy Izrael-ellenes tüntetés ellen tüntettem az izraeli zászlómmal, amikor több ember a fejemre húzott egy hatalmas, több méteres palesztin zászlót, és hirtelen a földre rántottak*”. A támadók ütötték, rúgták Jacobsot. Elmondása szerint azonban esete nem volt egyedi: „*Az embereket megtámadják, ha kipát vagy Dávid-csillagot hordanak, vagy az*

¹¹ Az ajtófélfára szerelt, gyakran díszes tokba helyezett, pergamenlapra írt zsidó imádság.

¹² Kern-interjú.

¹³ A szerző interjúja Sami Bar-Onnal, 2019. április 4. (Amszterdam [a továbbiakban Bar-On-interjú]).

¹⁴ A szerző interjúja Michael Jacobsszal, 2019. április 3. (Amszterdam [a továbbiakban M. Jacobs-interjú]).

¹⁵ B. Jacobs-interjú.

¹⁶ Kern-interjú.

¹⁷ Pinto-interjú.

¹⁸ B. Jacobs-interjú.

¹⁹ Kern-interjú és Pinto-interjú.

izraeli zászlóval sétálnak. Leköpi őket és megütik őket antiszemita okokból... mint ahogyan az velem is megtörtént”. Mint Jacobs tisztázta, „a támadók többsége [a 30-i incidens során] helyi muszlim volt”, és „általában muszlimok csinálják [a támadásokat]”.

Binyomin Jacobs rabbi maga is tapasztalt nemrég inzultust, ugyanis március 19-i, az új-zélandi terrortámadással kapcsolatos megemlékező beszédén palesztin zászlós tüntetők hátat fordítottak neki. Az antiszemita demonstrációról ekkor a magyar-zsidó sajtó is beszámolt.²⁰

A rabbi ortodox öltözéke miatt gyakorta éri inzultus: „Mindig vigyázok, amikor az utcákon sétálok, és figyelem a környezetemet, mert tudom, hogy azok, akik ordítanak velem és átkozódnak – és ez bizony nagyon gyakran megesik velem –, ha kedvük úgy tartja, akár meg is próbálhatnak elgázolni”. A rabbi ezért „nem tud biztonságban sétálni az utcákon”, „folyton figyelnie kell”. Mint hozzáteszi, „ezt nem éreztem tíz évvel ezelőtt... Maga a tény, hogy a házamat rendőrségi kamerák veszik körbe, mutatja a helyzet nevetséges mivoltát”. A rendőrség figyelmeztette, hogy ne használja a tömegközlekedést, és a napirendjét is megadja a rendőrségnek, hogy a helyszínen lehessenek, ha szükség lenne rá.

A legkomolyabb támadás azonban két éve érte: „Éppen egy benzinkúton tankoltam. Befejeztem a tankolást, és el akartam indulni, hogy fizessek, mikor láttam egy másik kocsit, amely már tankolt és fizetett, de nem indult. Láttam, hogy a kocsiban ülők engem néznek. Ez nem tetszett, mert úgy éreztem, hogy ha átkelek a kis úton, ami a kocsim és a fizetésre szolgáló épület között van, akkor esetleg megpróbálnak elgázolni. Úgyhogy vártam, de nem indultak el. Végül elindultam, és ahogy az útra léptem, ők gázt adtak, és felém hajtottak, de elég gyorsan félre tudtam ugrani. Ekkor megálltam, és ordítani kezdtek velem, átkozódni”. A támadók hátterére áttérve a rabbi kijelentette: „arabok voltak... Felírtam a rendszámukat, és megadtam a rendőröknek”. A rendőrök megmondták neki, hogy „ismerik őket, ismert dzsihadisták, akik teljesen agyamosok, nem lehet beszélni velük”. A rabbi „sokkolta” az eset.²¹

Végül pedig Sami Bar-On is érte inzultus. „Egy évvel és négy hónappal ezelőtt történt, hogy egy menekült idejött reggel tízkor, és az éttermem minden ablakát beverte. A rendőrség kijött, három perc alatt itt voltak... Mikor meglátta a rendőröket, betörte az ajtót is, és bejött. Felkapta az izraeli zászlót, és ismét kiment, ekkor a rendőrök elfogták. Ezt követően elítélték, de [nagyon enyhe] ítéletet kapott”. Bar-On szerint „korábban az volt a helyzet, hogy minden vasárnap, amikor kinyitottam az éttermet, az ablakok mocskosak voltak, mert leköpdösték. Minden héten”. Hozzátette: „ez most már véget ért, mivel a rendőrség kamerákat helyezett el az étterem előtt”.²²

Bevándorló háttérű elkövetők

Kern egyértelművé tette, hogy véleménye szerint a támadások többsége nem a szélsőjobboldal részéről jön: „Sosem találkoztam még egy jobboldali emberrel sem Amszterdamban, aki

²⁰ <https://neokohn.hu/2019/03/19/palesztin-zaszlos-tuntetok-probaltak-inzultalni-a-holland-forabbit/> (Utolsó letöltés: 2019. április 28.).

²¹ B. Jacobs-interjú.

²² Bar-On-interjú.

rosszat mondott volna a zsidókra. Ők a zsidók legjobb barátai, mindent megtesznek Izraelért”. A blogger szerint „a valódi ok az iszlám”, és a támadások megnövekedésének „nagyon is köze van a bevándorláshoz: 2015 után 100 ezer embert engedtek be, egyre rosszabb lett”.²³ Kern úgy véli, hogy „a támadók „egyetlen zsidót sem akarnak Hollandiában látni. Azt akarják, hogy Hollandia olyan legyen, mint az arab országok: zsidómentes”.²⁴

Michael Jacobs szerint a bevándorló háttérű támadókról elmondható, hogy „a gondolkodásuk része [az antiszemitizmus]. Számukra ez természetes. Az arab nyelvű országokban, ahol az iszlám az uralkodó vallás, nagyon gyakori az elképzelés, hogy a zsidók gonosz emberek. Ez egy bevett gondolat. Ők lényegében az előidézői [az antiszemitizmusnak] Hollandiában”.²⁵

Bar-On úgy véli, hogy a támadásokat „muszlimok csinálják. A hollandok, a keresztények nem csinálják ezt”. Ezek mellett kiemelte, hogy nem tart minden muszlimot felelősnek, ám szerinte az is igaz, hogy „minél több a muszlim [egy országban], annál rosszabb a zsidóságnak”.²⁶

Pinto professzor meggyőződése, hogy „az antiszemitizmus folyamatosan növekszik... sokkal nagyobb, mint 10-20 évvel ezelőtt. A zsidó emberek már nem sétálhatnak kipával a fejükön vagy Dávid-csillagos nyakláncokkal, mint régebben. És miért? Azért, mert most már sokkal több muszlim él ebben az országban, elsősorban két csoport: a marokkóiak és a törökök. Mind a két csoport muszlim, és nagyon nem szeretik a zsidókat”.²⁷

Némileg eltérő véleményt egyedül Binyomin Jacobs rabbi fogalmazott meg: „Mindig figyelmeztetem az embereket, hogy nem szabad általánosítani... [de ha az a kérdés], hogy antiszemiták-e azok az emberek, akik Szíriából érkeztek, akkor a válasz igen. Igen, azok. Volt egyszer itt a lakásomban egy szíriai menekült, és elmesélte nekem, hogy őt abban a tudatban nevelték, hogy zsidókat kell ölni. De nem tudta, hogy mik a zsidók: emberek, állatok vagy dolgok? Ilyen értelemben nem volt antiszemita, hanem olyan környezetben nevelkedett, ahol egy bizonyos módon tekintenek [a zsidókra], mint ahogyan a nőkre is eszközként tekintenek. Nem lehet hibáztatni őket”.²⁸

Oktatás

A holland politika jelenleg az integrációra helyezi a hangsúlyt, és a holland állam rendszeresen tesz közzé integrációról szóló jelentéseket, elismerve, hogy „a migrációs háttérű és a holland őshonos lakosság eltér bizonyos területeken”, így az oktatás, a munkaerőpiaci helyzet, a jövedelemszerzés és a bűnözés terén is.²⁹ Interjúalanyainkat megkérdeztük, hogy eredményesnek tartják-e az oktatást és a tolerancia értékeinek átadását a holland muszlimok esetében.

²³ A pontos számokat lásd fent

²⁴ Kern-interjú.

²⁵ M. Jacobs-interjú.

²⁶ Bar-On-interjú.

²⁷ Pinto-interjú.

²⁸ B. Jacobs-interjú.

²⁹ <https://www.cbs.nl/en-gb/publication/2018/47/annual-report-on-integration-2018> (Utolsó letöltés: 2019. április 28.).

Jacobs rabbi szerint „nekünk hollandoknak az a feladatunk, hogy ételt, szállást és oktatást adjunk ezeknek az embereknek... [Azt kell mondanunk] hogy szívesen látunk titeket... de el kell fogadnotok a multikulturális társadalmat: hogy a nők nem eszközök, és hogy Hollandiában mi tiszteljük egymást”.³⁰ Pinto professzor azonban szkeptikus: „Nem hiszem. Azok, akik ebben bíznak, semmit nem tudnak az iszlámról, semmit sem tudnak a Koránról. Semmit sem tudnak az ilyen emberek mentalitásáról... az ő vallásuk és világnézetük része, hogy gyűlöljenek mindenkit, aki nem muszlim – különösen a zsidókat”.³¹ Kern pedig igen tömören fogalmazott a kérdésben: „Az arabok és a muszlimok nem integrálódnak a társadalomba, a második és a harmadik generáció pedig még rosszabb”.³²

Vélemények a magyar migrációs politikáról

Az interjúk során arra is kíváncsiak voltunk, hogy mit gondolnak a megkérdezettek a magyar migrációs politikáról. A magyar-zsidó származású – Budapesten is gyakran megforduló – Rob Kern szerint a déli határra 2015-ben felhúzott magyar kerítés „nagyon jó döntést volt a zsidóknak, Magyarországnak és egész Európának”.³³

Felesége, Yvonne Kern – akit férjével készített páros interjúnk során szólaltattunk meg – így fogalmazott: „Hollandiával összehasonlítva úgy érzem, Magyarországon szabadabban élhetnek a zsidók. Úgy vettem észre, hogy a zsidók és az izraeliek biztonságosabban érzik magukat a magyarországi utcákon”.³⁴

Pinto professzor határozottan a határkerítés mellett állt: „Tetszik a fal. Jó a zsidóknak, mert minél kevesebb muszlim van egy országban, annál jobb a zsidóságnak”. Hozzátette: „a magyar kormány és a magyar miniszterelnök kimondja az igazságot, amit manapság nem sok politikus mond ki, és különösen a nyugat-európai baloldali politikusok hallgatják el. Kimondják az igazat az iszlámmal kapcsolatban... és én ezért csodálom [Orbán Viktort]... ő mindenki másnál jobban megérti, mit jelent a [radikális] iszlám veszélye”.³⁵

Bar-On hasonlóképp a falat „a legjobb” megoldásnak tartja, hozzátéve: „Mi is ezt csináltuk Izraelben”.³⁶

³⁰ B. Jacobs-interjú.

³¹ Pinto-interjú.

³² Kern-interjú.

³³ Kern-interjú.

³⁴ Kern-interjú.

³⁵ Pinto-interjú.

³⁶ Bar-On-interjú.